

Döbrentei Kornél

Képzettársítások

Dohnál Tibor, emberi, művészi világba – kivetettségének alkotás – gyümölcsei jubileumi szürethez értek. Megérttek. Frissek és ránctalanok, étvágy gerjesztően gusztusosak, avagy fensőbbségesen taszítóak. Lélekmélyből. Számomra Tibor képcímei mindig eligazodási pontokat jelentettek, irányadóak voltak, mert ezek a „műmeghatározások”, témaelnevezések egyben egyetemes művészeti-filozófiai kérdésfeltevések is. Válaszkeresésre ingerlőek, a reprezentáló alkotások, engem a konok továbbgondolásra ösztönöznek, nem sajátítanak ki, pontosabban nem szűkülnek le a műfaj sajátosságai kényszeréből következően csak egy lehetséges értelmezési tartományra.

Összetett jelentésű tág dimenziókat kínál a mostani jubileumi kiállítás címe is: *MAGAMHOZ KÖZELÍT avagy etűdök a múlt századból*, melyet megélni, pontosabban túlélni alkotóerővel, ideákkal, eszmékkel, tragikus téveszmék ellenében – így visszagondolva, kivált bravúros teljesítménynek minősül. A világháborúk utáni mindkét drámai időszak az Igazság – legyen az a romantikus vagy a realista – szisztematikus felszámolásának a legitimizált hazudozás kezdete volt, s ez a folyamat válik egyre durvábbá, már a látszatra se különösen ügyelve a mostani időkben. Brutális átértelmezésbe leledzik a világ, természetes, magától értetődő dolgokat kell megvédeni hamis, mesterségesen, erőszakoltan, ember ellenes tendenciákat szolgáló gondolatoktól, eszméktől, történelmi-politikai folyamatoktól. Régi századok pusztító hagyományai élénkülnek föl, telnek meg például „*jaj a legyőzöttnek*” valóságtartalommal. (Ellentmondás, hogy némely körökben már nem érvényes a valódi valóság), avagy „a cél szentesíti az eszközt” és még folytathatnák a felsorolást az emberiség-viselkedést, szellemiséget megrontó, rothasztó sátáni tradíciók felélesztéseiből. Valószínű, hogy ha lappangva is, de a Teremtés kezdete óta jelen vannak. Jócskán több, mint valószínű.

Szerencsére, az ellenállók, szintén a teremtő erő fegyverével a birtokukban sorakoznak föl, így a művészek többsége is. Dohnál Tibor közéjük tartozik. A Tóth Árpád-i reményt éltető gondolat: a „lélektől lélekig” versbéli marathoni táv, de rajtnak már az is biztató, amit Tibor jubileumi kiállítás címében közöl és ez meszsze nem egoizmus: A magamhoz közelít. Mára nagy lépés, akár a Holdraszállás az egész iránt, amely, mint tudjuk eltörött. Leküzdi az elmúlt századok etűdjei által felszínre hozott alaproblematikát s egyben rosszlelkű pénzes nímándok célkitűzését egy általános elbizonytalanodás (-nítás) előmozdítása érdekében: kerüljünk minél távolabb maguktól, lélek az emberből, az ember az önazonosságtól, hittől, hazától, a lényeg, hogy könnyen kezelhető gyurma legyen. Mondhatnánk

frivolán: egyre messzebb guruljon a „saját fájától”, ideértve az édeni egyetlen tiltottat is. Az utóbbi esetben elgondolkodtató, az Úr és az ördög érdeke egybeesik? Akad azért itt ellentmondás. A tudás almájából keveset haraptunk, ez a féltudás veszélyes és a kártékony sátáni erőknél kedvez.

Az almahullás mibenlétének felismerése, lásd Newton, a nehézségi erő felfedezése, az emberiség reményteli távlatait élteti. Miként más módozatokban Tiboré is. Almák? jelek az almafákról, Tibornál, más dimenziókban ugyan, de Jelek Égről, Földről. Magyar jelek Napkoronás, tulipános motívumokkal. Ez így, mondandóját tekintve, nemzeti vélemény.

A Nap nem véletlenül makacs, visszatérő jelkép: egyben a ma-

gyarság gondolatrendszerének logikai láncolata: *Nap – Virág – Ölelés*, a megmaradás törvényszerű stációi. Ebben – anno dacumal – Csokonai is oly mélységesen hitt, hogy versei akkor nem maradtak visszahangtalanok s bár felidézte a leányt mint akár, akár Dohnál, Oh Tihanynak című munkája a milliőt, mely szintén nem volt visszahangtalan, viszonyt a tihanyi visszhangot örökre tönkretették. Szerencsére a magyarság önmagához hívebb részének rezonálóképességét nemigen. Vállalom, hogy ebben a tisztelgő írásban az alkotások címének hozadék értelmet adok, mert ez inkább bocsánatos, mint főbenjáró bűn. A *Hárman voltunk* című például felébreszti bennem a keresztény szellemiség hármasságát, hogy mindig is hárman voltunk, vagyunk, leszünk: Atya, Fiú, Szentlélek és ez túlmutat Egy találkozás emléke eredeten, s megelőlegezve betetőzi a jövőt.

Hárman voltunk (1970)